

Werkinstructie kaarten (WIK) 2023

- WIK Aftakassen
- WIK Bosmaaien
- WIK Dieplader
- WIK Dieselrook
- WIK Maaikorven breedspoor
- WIK Mobiele arbeidsmiddelen
- WIK Tractie
- WIK Werken langs de weg
- WIK Werken langs het water
- WIK Werken met materieel langs taluds
- WIK Zwaar materieel

AFTAKASSEN

Algemeen

Vele van onze machines worden door een tractor per aftakas aangedreven. Landelijk gebeuren hier frequent ongevallen mee. Vaak is het de tractorbestuurder zelf of diens hulp die gegrepen wordt door draaiende aftakas.

Risico's

- Gegrepen worden door een draaiende aftakas / draaiende machine (een aftakas kan ook gaan draaien door onverwachte handelingen bestuurder of storingen in de tractor-elektronica)

Instructie (te nemen maatregelen)

- Zorg dat je bekend bent met tractor en materieel (vraag zonodig om tekst en uitleg; zeker als nieuwkomer)
- Schakel altijd de aftakas en de tractor uit, wanneer men aan een machine moet werken. Werk nooit nabij een draaiende aftakas!
- Op de aftakas moet een CE-markering aanwezig zijn
- De buitenmantel van de aftakas moet gaaf en compleet zijn
- De aftakas moet passend zijn voor tractor en machine (qua draaihoek en lengte)
- Beschadigde delen direct (laten) vervangen (de buitenmantel is immers jou veiligheid!) Het gebruik van beschadigde aftakassen is verboden!

PBM's

-

Overige opmerkingen

- Raadpleeg voor nadere informatie ook de Arbocatalogus deel 4 Knellen Pletten en Snijden

BOSMAAIEN

Algemeen

Werken met bosmaaiers brengt risico's met zich mee. Het is een sneldraaiende machine, het geeft trillingen, maakt lawaai, weegt het nodige, slingert materiaal weg en stoot uitlaatgassen uit.

Risico's

- Wegslingeren van b.v. steentjes
- Lichamelijke (over)belasting (heupen/rug/schouders/benen)
- Inademen uitlaatgassen
- Gehoorschade
- Bijensteken (bij raken van nesten)
- Trillingen
- Struikelen door gaten, oneffenheden of objecten (die vaak ook nog eens overgroeid zijn)

Instructie (te nemen maatregelen)

- Gebruiker dient over een bewijs van training te beschikken
- Beschermkap nooit verwijderen (het is een beveiliging; mag dus niet verwijderd worden)
- Gebruik alleen Aspen-benzine (verplicht!)
- Stel draagriem goed passend op het lichaam af
- Zorg voor voldoende afwisseling in het werk i.v.m. belasting op het lichaam
- Gebruik alleen bosmaaiers die compleet zijn en jaarlijks zijn nagezien
- Meld allergieën inzake bijensteken bij je leidinggevende
- Houd voldoende afstand tot personen, dieren en schadegevoelige objecten (**min 30 mtr!**)

PBM's

- Standaard PBM's: veiligheidsschoenen en zichtbaarheidkleding.
- Helm in combinatie met gelaatsscherm of een veiligheidsbril
- Gehoorbescherming
- Lange broek

Overige opmerkingen

DIEPLADER

Algemeen

Diepladers (langzaam en snelverkeer) worden gebruikt voor vervoer van materieel zoals rupskranen.

Het gebruik ervan kan voor gebruikers en derden leiden tot gevaarlijke situaties/overtredingen, wanneer de voorschriften/verkeersregels onvoldoende worden nageleefd.

Risico's

- Schade / gevaarlijke situaties door losse / schuivende / te hoge / te lange / te brede ladingen
- Afvallend vuil/modder tijdens transport over de weg
- Gevaren door onjuiste /niet originele aankoppelingen
- Overtredingen door ontbreken van bebording / niet werken van verlichting / onvoldoende ladingzekerheid
- Kantelgevaar bij het op- en afrijden van materieel op de dieplader
- Gevaar bij spoorwegovergangen (lage bodemvrijheid en extra oprijtijd vanwege grote massa)
- Meer manoeuvreerruimte nodig door grotere omvang
- Aanrijdgevaar voor derden tijdens stilstand/parkeren/stalling of tijdens slecht zicht/dichte mist
- Grotere remweg door gewicht
- Vallen/uitglijden tijdens het betreden/verlaten van de dieplader
- Kennis en ervaring niet afgestemd op de omstandigheden / eisen

Instructie (te nemen maatregelen)

- De gebruiksvoorschriften en verkeersregels t.a.v. deze aanhangwagens moeten bekend zijn bij gebruiker
- De maximale totale lengte voor tractor met dieplader is 18 meter (2020)
- Lading mag aan achterzijde dieplader niet meer dan 5 meter uitsteken, gemeten vanuit hart achterste as
- De maximale hoogte, incl. lading = 4 meter!
- Zet ladingen altijd deugdelijk vast (zware ladingen vastzetten met spankettingen)
- Houd omstanders op voldoende afstand tijdens laden en lossen/op-afrijden
- De lading moet passen op de dieplader (qua gewicht en afmetingen)
- Zorg dat middelen bij je hebt om de laadvloer/bebording en verlichting schoon te houden
- Zorg voor voldoende manoeuvreer ruimte / neem obstakels vooraf weg / kijk naar de draagkracht van de ondergrond
- Kies een stallingsplaats waarbij er geen gevaar is voor derden/overig verkeer / minder kans is op diefstal
- Zorg dat jezelf als persoon ook goed zichtbaar bent voor anderen (reflectie-jas)
- Wees voorzichtig bij het op-en afstappen/betreden van de dieplader of kraan. Gebruik de aanwezige voorzieningen (opstapjes/handvaten)
- Mijd transport met een dieplader bij erg dichte mist

PBM's

- -

Overige opmerkingen

Nadere informatie is te vinden op de website "Veilig Landbouwverkeer.nl"

DIESELROOK

(DME=DIESEL-MOTOREN- EMISSIE)

Algemeen

Uitlaatgassen leiden niet direct tot zichtbare schade. Dit is een van de redenen dat het effect door veel mensen wordt onderschat.

Uitstoot van dieselmotoren is bijzonder slecht voor de gezondheid. Het bevat erg kleine roetdeeltjes, die **kankerverwekkend** zijn.

Per 1 juli 2020 geldt een wettelijke grenswaarde voor dieselmotoremissie (DME): 10 µg EC/m³ (uitgedrukt in respirabele elementaire koolstofdeeltjes).

Risico's

- Inademing van **kankerverwekkend** fijnstof (zeer kleine, giftige roetdeeltjes uit dieselrook)
- Luchtwegklachten / longaandoeningen
- Oogirritatie

Instructie (te nemen maatregelen)

- Voorkom zoveel als überhaupt mogelijk, dat dieselrook wordt ingeademd (**wettelijke plicht**)
- Voorkom dus het onnodig laten draaien/testen/proefdraaien van motoren in werkplaatsen
- Je bent **verplicht** de aanwezige afzuigingen, die in de werkplaatsen voorhanden zijn te gebruiken, wanneer dat mogelijk is
- Ventileer zo veel mogelijk wanneer directe afzuiging (op de uitlaat) niet direct mogelijk is (b.v. bij in-en uitrijden)
- Wees eveneens erg voorzichtig met uitlaatgassen van andere verbrandingsmotoren. Ook deze zijn verre van gezond!
- Gebruik Aspen-benzine in kleine motoren (kettingzagen/bosmaaiers e.d.)

PBM's

- -

Overige opmerkingen

- **Diesel-Motoren-Emissie (DME) staat bij het Ministerie (SZW) op de lijst van kankerverwekkende stoffen**

MAAIKORVEN BREEDSPOOR (RUPSKRAAN EN TRACTOR+AANBOUW)

Algemeen

Werken met zware machines zoals rupskranen en tractoren op slechte, steeds wisselende ondergronden en nabij of op taluds kan leiden tot gevaarlijke situaties.

Risico's

- Scheef zakken/kantelen door: stuur/bedieningsfouten, wegschuiven van de zode, gaten gegraven door ratten / gegraven afwateringsgeulen (dwars) op rijrichting, aanleg van drainage/ afhangende maaipaden, uitspoelingen, verzadigde (slappe) bodem en gladheid bovenlaag door veel regen
- Beknelling -en verdrinkingsgevaar (tgv kanteling) nabij watergangen en taluds
- Raken van objecten in/nabij watergangen (kabels/leidingen/duikers/beschoeiing/drainage e.d.)
- Snijwonden door scherpe messen (maaiorf)
- Schade aan eigendommen/opstallen/gewassen/betonpaden van derden
- Het te dicht naderen van hoogspanningsmasten (met b.v. hoog geheven giekdelen)
- Schade aan taluds / watergangen/maaipaden/duikers van het waterschap (b.v. door eigengewicht)
- Contact met andere weggebruikers (breedte, lengte en gewicht)
- Langdurige eenzijdige zithoudingen / schokken door handelingen en rijden met (rups)voertuigen
- Overtredingen t.a.v de Flora-en Faunawet
- Kennis en ervaring niet voldoende afgestemd op de omstandigheden / eisen
- Milieuschade door weglekkende oliën (bv. na kanteling)

Instructie (te nemen maatregelen)

- Bestuurders moeten voldoende ervaring hebben en goed geïnstrueerd zijn
- De gebruiks- en bedieningsvoorschriften van de machine moeten goed bekend zijn
- Zorg vooraf voor voldoende gebiedskennis. Weet waar je terecht komt!
- Plan het werk dusdanig, dat de maaipaden het best toegankelijk zijn
- Zorg voor een veilig en beheerst transport over de weg. Denk om het vastzetten van je lading op de dieplader en wees alert op je zicht en zichtbaarheid (breng benodigde verlichting/bebording aan).
- Gebruik het camera-systeem bij onoverzichtelijke plaatsen
- Wees voorzichtig bij het passeren van overwegen met een dieplader (bodenvrijheid en traagheid)
- Mijd smalle maaipaden met slecht/nat weer
- Zorg dat het langdurig achtereen zitten wordt afgewisseld met andere werkzaamheden
- Pleeg alleen onderhoud aan machine wanneer deze is uitgeschakeld
- Geef klachten en obstakels (bv. overhangende takken) door aan uitvoerder
- Neem geen onnodige risico's: ga niet verder, als je het niet vertrouwt
- Meld gevaarlijke/onwerkbaar situaties bij je uitvoerder of leidinggevende
- Zorg dat je een lifehammer en een verbanddoos in de cabine hebt

PBM's

- Zie instructieboek van de machine en de werktuigen die gebruikt worden

Overige opmerkingen

Als je gebruikt maakt van ontheffingen, dien je die bij je te dragen

MOBIELE ARBEIDSMIDDELEN (KRAAN – TRACTOR- HEFTRUCK-MAAIBOOT)

Algemeen

Een kraan, tractor, heftruck of maaiboot zijn alle mobiele arbeidsmiddelen. (de bediening is in handen van de bestuurder van het voertuig).

Werken met arbeidsmiddelen kan, indien de voorschriften niet worden nageleefd, leiden tot gevaarlijke of levensbedreigende situaties.

Behalve risico's voor de gebruiker is bij deze arbeidsmiddelen ook sprake van risico's (aanrijding, belading e.d.) voor personen in de omgeving.

Risico's

- Aanrijdingen/schade door losse / schuivende / te hoge / te lange / te brede ladingen
- Gevaren door zware, scherpe, uitstekende of bewegende delen
- Gevaren door obstakels onder het wateroppervlak
- Verminderd zicht (vooral bij achteruitrijden / aan-en afkoppelen)
- Gevaren door onjuiste /niet originele aankoppelingen
- Meer manoeuvreerruimte nodig door grotere omvang
- Kantelgevaar/verdrinkingsgevaar nabij sloten en taluds
- Kennis en ervaring niet afgestemd op de omstandigheden / eisen
- Langdurig zitten / repeterende handelingen

Instructie (te nemen maatregelen)

- Zo nodig dient men beschikken over een specifieke opleiding (b.v. heftruckcertificaat/vaar-of rijbewijs hijsbewijs)
- De gebruiks- en bedieningsvoorschriften moeten bekend zijn
- Meerijden op bv. een heftruck is niet toegestaan
- Zet ladingen altijd deugdelijk vast
- Met een graafmachine mogen slechts beperkte hijswerkzaamheden uitgevoerd worden
- Houd collega's, omstanders en dieren buiten het werkbereik van de machines, tenzij dit beslist nodig is voor het werk (werk in dat geval volgens duidelijke afspraken)
- Bij het verlaten van de machine dient deze stilgezet te worden (contact, handrem)
- Schakel aandrijvingen (bv. aftakassen) en de motor uit bij storingen en reparaties aan aangedreven machines
- Zorg voor voldoende manoeuvreer ruimte / neem obstakels vooraf weg
- Zorg voor voldoende afwisseling in het werk
- Neem geen onnodige risico's: vraag dan hulp aan een collega

PBM's

- Gebruik de beschermingsmiddelen die door de fabrikant/leverancier van de machine zijn aanbevolen (zie ook instructieboekje)

Overige opmerkingen

Zie ook Arbocatalogus Deel 4 Knellen Pletten Snijden

Wettelijke eisen op gebied van opleiding (rijbewijzen/vaarbewijzen) en certificering/keuring kunnen in de toekomst wijzigen.

Voor maaiboten is een specifieke TRA opgesteld.

TRACTIE (MET TRACTIE IN HET VERKEER)

Algemeen

Deelname aan verkeer met zwaar landbouwmaterieel is risicovol. Landelijk gebeuren er regelmatig ernstige incidenten met landbouwmaterieel. Het blijkt dat bij dit soort ongevallen de oorzaak in 70% van de gevallen bij de (tractor)bestuurder ligt.

Risico's

- Aanrijdingen/schade door losse / schuivende / te hoge / te lange / te brede ladingen
- Gevaren door scherpe uitstekende delen /niet afgeschermd delen
- Overige weggebruikers onderschatten vaak de risico's van grote voertuigen
- Verminderd zicht (vooral bij achteruitrijden / aan-en afkoppelen / obstakels in zichtveld)
- Langere remweg door grote massa
- Door de grote omvang meer (manoeuvree)ruimte nodig
- Kantelgevaar nabij sloten en taluds
- Kennis en ervaring niet afgestemd op de omstandigheden / eisen

Instructie (te nemen maatregelen)

- Zorg dat je bekend bent met tractor en materieel (vraag zonodig om tekst en uitleg; zeker als nieuwkomer). Kortom: ik ken mijn machine goed!!!!!!
- Alle land-en bosbouwtractoren (LBT's) moeten een kenteken hebben. LBT's die sneller kunnen en mogen dan 40 km/h vallen per 01-05-2021 onder de APK-plicht
- Controleer het materieel alvorens op weg te gaan (je bent als bestuurder hiervoor verantwoordelijk)
- Materieel moet schoon en gaaf/compleet zijn (geldt zeker voor spiegels, verlichting, ramen e.d.)
- Gebruik het camerasysteem in onoverzichtelijke verkeerssituaties
- Stel de stoel goed in (je rug is goud waard).
- Check of je een ontheffing nodig hebt; deze geldig is en of deze aanwezig is bij het voertuig.
- Gebruik het materieel alleen waarvoor het bedoeld is.
- Bij slecht zicht (mist) is het beleid om niet de weg op te gaan.
- Neem geen onnodige risico's (beter later klaar dan een verhaal in de krant)

PBM's

- Zie aanwijzingen fabrikant / leverancier

Overige opmerkingen

WERKEN LANGS DE WEG

Algemeen

Werken langs de weg is altijd risicovol. De kans dat men aangereden/geraakt kan worden is dikwijls aanwezig. Daarnaast is respect van medeweggebruikers tegenwoordig geen vanzelfsprekendheid.

Risico's

- Onheus bejegend / agressief benaderd worden, daar men mogelijk het verkeer hindert
- Niet of te laat opgemerkt worden en vervolgens aangereden worden door voorbijgaand verkeer
- Kennis en ervaring (b.v. qua afzettingen e.d.) niet afgestemd op de omstandigheden / eisen

Instructie (te nemen maatregelen)

- Het plaatsen van borden en afzettingen volgens de daarvoor geldende voorschriften (CROW Handboek wegafzettingen 96B voor niet auto-snelwegen) wordt bij voorkeur door de wegbeheerder of specialistisch bedrijf gedaan. Doe dit altijd in overleg met wegbeheerder, uitvoerder en teamleider
- Voorkom zoveel mogelijk het werken tijdens nachtelijke/donkere uren, mist en tijdens spijstijden
- Doe geen overhaaste dingen/gebruik je Gezond Boeren Verstand. Voorkom dat je twee keer langs hetzelfde traject moet.
- Gebruik zo nodig waarschuwingsknipperlichten/zwaailampen om je goed zichtbaar te maken
- Vraag assistentie van een 2^e persoon als dit de veiligheid vergroot
- Draag altijd signaalkleding bij het werken langs de weg

PBM's

- Draag zichtbaarheidskleding tijdens het werken langs de weg (jas/hesje).

Overige opmerkingen

Actieramen op graafmachines moeten gemonteerd zijn op de onderwagen (mogen niet meedraaien)
Informatie is ook te verkrijgen bij medewerkers, die de training "Veilig werken langs weg" gevolgd hebben. Zie ook WIK's "Verkeersregelaar" en "Snoeien langs gemeentelijke wegen met afzettingen".

WERKEN LANGS HET WATER

Algemeen

Werken langs het water kent risico's, alhoewel dit vaak wordt onderschat. We lijken er immers vertrouwd mee. Water is niet altijd zo onschuldig als het lijkt.

Nevel boven bassins kan allerlei verontreinigingen bevatten.

Objecten in het water (voortstuwars/beluchters/gemalen) kunnen voor verraderlijke stromingen zorgen.

Ook oppervlaktewater kan besmet zijn. De Ziekte van Weil kan opgelopen worden door contact met water, dat besmet is door urine van ratten.

Vaak kan men niet zien wat er allemaal onder het oppervlak schuil gaat. (oude fietsen/winkelwagens op de bodem is een bekend fenomeen en daarmee een gevaar.)

Risico's

- Inademing van nevel van rioolwater (incl verontreinigingen in dat water)
- Vallen/uitglijden door oneffenheden (b.v. verborgen verzakkingen) in terreinen/taluds en door gladheid taluds
- Vallen/uitglijden door belopen van objecten (schotbalkstuwars, kaderanden)
- Te water geraken door onverwachtse bewegingen van vaartuigen/pontons (verliezen van evenwicht)
- Contact met (vervuild/besmet) oppervlaktewater of rioolwater
- Bevangen worden door de kou nadat men in het water is gevallen
- Verdrinking (b.v door te water geraken met rijdend/varend materieel)
- Verdrinking door gevaarlijke stroming of contact met bewegende objecten in het water
- Letsel door onregelmatigheden onder het oppervlak (b.v. zwerfvuil)

Instructie (te nemen maatregelen)

- Vermijd onnodig contact met oppervlaktewater, vooral contact met rioolwater
- Voorkom zoveel mogelijk het werken tijdens nachtelijke/donkere uren (alleen in overleg met leidinggevende)
- Gebruik aanlijnvoorzieningen om te water geraken bij kritische werkzaamheden te voorkomen
- Gebruik een reddingsvest als je op het water zit
- Houd looproutes en objecten stroef en schoon
- Machines op pontons goed vastzetten
- Besteedt aandacht aan (huid)wondjes als je met regelmaat in contact bent met water
- Draag stevig schoeisel wanneer de ondergrond wisselend kan zijn
- Geef aan je leidinggevende aan als je over een niet-voldoende zwemvaardigheid beschikt

PBM's

- Reddingsvest
- Veiligheidsschoeisel S3

Overige opmerkingen

WERKEN MET MATERIEEL LANGS TALUDS

Algemeen

Werken met materieel (b.v. tractoren, kranen) nabij taluds kan leiden tot gevaarlijke of levensbedreigende situaties.

Risico's

- Scheef zakken/kantelen van machines (o.a. door stuur/bedieningsfouten, wegschuiven van de zode, gaten gegraven door ratten / gegraven afwateringsgeulen dwars op rijrichting, aanleg van sleufloze drainage / afhangende of te smalle maaipaden, obstakels, uitspoelingen, verzadigde (slappe) bodem, slechte beschoeiing, weinig zicht en gladheid bovenlaag door veel regen)
- Beknelling –en verdrinkingsgevaar (tgV kanteling) nabij watergangen en taluds
- Kennis en ervaring niet voldoende afgestemd op de omstandigheden / eisen
- Grote schade aan machines en werktuigen
- Milieuschade door weglekkende oliën na kanteling

Instructie (te nemen maatregelen)

- Bestuurders moeten voldoende ervaring/kennis hebben (dus goed geïnstrueerd / begeleid worden)
- De gebruiks- en bedieningsvoorschriften van de machine moeten goed bekend zijn
- Zorg dat je over voldoende gebiedskennis beschikt om het werk goed en veilig te kunnen doen
- Plan het werk dusdanig, dat maaipaden goed toegankelijk zijn (b.v. na een herstelronde)
- Mijd (te) smalle of beschadigde maaipaden met slecht/nat weer
- Geef obstakels als overhangende takken door aan je leidinggevende
- Neem geen onnodige risico's: ga niet verder, als je het niet vertrouwt
- Meld gevaarlijke/onwerkbaar situaties bij je uitvoerder of leidinggevende
- Training "BHV Alleen werken" gevolgd hebben en procedure "Alleen werken" kennen

PBM's

- Draag gehoorbescherming bij langdurige blootstelling aan geluid > 80dB(A)

Overige opmerkingen

- Zorg voor een goed onderhouden stoel en voor een lifehammer/EHBO-doosje in de cabine
- Verstandig is ook kennis te hebben van de werkinstructiekaart "Teek" en "Weil" (ziekte van Weil)

ZWAAR MATERIEEL (AAN-EN AFBOUWEN)

Algemeen

Bij het verplaatsen, aan en afbouwen van zware machines of objecten bestaat er altijd het risico van vallende/kantelende objecten, knellen, pletten en bedolven raken.

Grote massa's die in (onverwachts) in beweging komen leiden vaak tot zeer gevaarlijke of levensbedreigende situaties.

Door een slechte voorbereiding van het werk worden ook vaak anderen blootgesteld aan genoemde risico's.

Risico's

Gevaren, zoals knellen/pletten/bedolven raken door het (onverwachts) in beweging komen (schuiven/kantelen) van zware delen kan o.a. door:

- Het weglekken van druk uit b.v. cilinders van geheven delen (waardoor het gaat zakken/bewegen)
- Onvoldoende draagkracht van de ondergrond (scheef zakken)
- Onvoldoende borging tegen losraken of in beweging komen
- Toepassen van onjuist hefwerktuigen en hefgereedschap
- Door grote krachten uit te oefenen op te verwisselen delen, waardoor deze plotseling los schieten

Bij aan-afbouwen van machines aan voertuigen (b.v. tractoren) zijn er tevens gevaren door:

- Verminderd zicht (vooral bij achteruitrijden / aan-en afkoppelen)
- Gevaren (b.v. losraken) door gebruik van onjuiste /niet originele aankoppelingen/verbindingen
- Beperkte manoeuvreerruimte door grote omvang van machines
- Weinig werkruimte tussen voertuigen en machines
- Gewicht van machines, machinedelen en hulpstukken
- Contact met hydraulische energie en vloeistoffen

Instructie (te nemen maatregelen)

- Borg hydraulische cilinders altijd tegen weglekken van druk als machines gestald worden
- Kies altijd voor een stevige ondergrond
- Zet zware delen altijd vast als er enigszins kans bestaat op vallen, scheef zakken of kantelen, ook tijdens transport
- Gebruik altijd geschikte en goedgekeurde hijs- en hefmiddelen
- Zorg dat je op de hoogte bent van de gebruiks- en bedieningsvoorschriften van voertuigen
- Houd uzelf, uw collega's en omstanders buiten de gevarezone
- Zorg bij zware lasten rondom voor voldoende manoeuvreer ruimte / neem obstakels vooraf weg
- Werk geconcentreerd en neem geen onnodige risico's: vraag dan advies en zo nodig hulp aan collega's

PBM's

- Helm (tijdens hijswerkzaamheden)
- Veiligheidsschoeisel S3

Overige opmerkingen

Meer informatie? Zie ook de Arbocatalogus “Knellen, Pletten en Snijden” voor waterschappen.

Overige opmerkingen

- Meerijden op bv. een heftruck is niet toegestaan
- Het is verboden te werken onder geheven lasten
- Houd afstand indien mogelijk

Gokken wordt vaak dokken